

09. Kosova Türk Toplumunda Kültürel Direniş: Mamuşa Dergisi Üzerine Peter Dahlgren Odaklı Bir İnceleme ¹

Ayşe ÇATALCALI CEYLAN ² & Hülya ARSLANER HAMARAT ³

APA: Çatalcalı Ceylan, A. & Aslaner Hamarat, H. (2026). Kosova Türk Toplumunda Kültürel Direniş: Mamuşa Dergisi Üzerine Peter Dahlgren Odaklı Bir İnceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (52), 147-164. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20622391>

Öz

Küreselleşmenin homojenleştirici etkisi ve dijital bilgi yoğunluğu, yerel haberciliğin önemini artırırken azınlık medyası; dil, gelenek ve kolektif benliğin korunduğu bir kültürel direniş alanı sunmaktadır. Bu çalışma, Kosova Türk toplumunun sesi olan ve 2021 yılından itibaren Mamuşa Belediyesi'nin desteğiyle yayımlanan *Mamuşa Dergisi*'nin 2021–2024 yılları arasındaki alternatif kamusal alan yaratma sürecini incelemektedir. Araştırma, Peter Dahlgren'in sivil kültür modelindeki bilgi sağlayıcı, topluluk oluşturu ve sivil arabulucu rolleri bağlamına odaklanmaktadır. Belediye web sitesi ve basılı kaynaklardan elde edilen 14 sayı (648 sayfa), nitel içerik analizi yöntemiyle sistematik olarak incelenmiştir. Analiz sürecinde metinler kodlanarak temalar oluşturulmuş ve bulgular araştırma sorularına yanıt verecek şekilde yorumlanmıştır. Bulgular, derginin profesyonel medyanın göz ardı ettiği mikro-yerel verilerle “haber boşluğu”nu doldurarak sivil bilgi kapasitesini güçlendirdiğini göstermektedir. İçerikte resmi/politik gelişmeler ve eğitim-akademik hayat öne çıkarken; araştırma-inceleme yazıları derinlemesine yerel veri sağlamakta, ekonomi-tarım temaları ise daha sınırlı kalmaktadır. Editoryal açıdan, belediye odaklı anlatılardan kültürel bellek, folklor, yerel ağız ve başarı hikâyelerine doğru gerçekleşen tematik geçiş, ortak kimliği statik bir aidiyetten dinamik ve katılımcı bir sivil bilince taşımaktadır. Bu süreç, topluluk içi güveni yeniden inşa etmekte ve yerel halk ile diaspora arasında jeo-sosyal bir bağ kurmaktadır. Sonuç olarak *Mamuşa Dergisi*, yerel yönetimle diyalogu kolaylaştıran, hesap verebilirlik ve kolektif eylemi teşvik eden hiper-yerel bir azınlık medyası örneği olarak Dahlgren modelini somutlaştırmaktadır. Çalışma, azınlık topluluklarında demokratik katılımın tabandan inşasında dergi temelli hibrit yayıncılığın stratejik önemini vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Mamuşa Dergisi, Azınlık Medyası, Dahlgren, Sivil Katılım, Kosova Türkleri

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin /iThenticate Oran: %1

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 05.05.2026-**Kabul Tarihi:** 09.06.2026-**Yayın Tarihi:** 10.06.2026; DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.20622391>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Doç. Dr., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü / Assoc. Prof., Ege University, Faculty of Communication, Department of Journalism (İzmir, Türkiye), **e-posta:** ayse.catalcali@ege.edu.tr **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0002-3238-9618> **ROR ID:** <https://ror.org/02eaafc18> **ISNI:** 0000 0001 1092 2592 **Crossref Funder:** 501100003010

³ Ege Üniversitesi, Medya Uygulama ve Araştırma Merkezi / Ege University, Center for Media Applications and Research (İzmir, Türkiye), **e-posta:** hulya.hamarat@ege.edu.tr **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0001-7784-6926> **ROR ID:** <https://ror.org/02eaafc18> **ISNI:** 0000 0001 1092 2592 **Crossref Funder:** 501100003010

Cultural Resistance in The Kosova Turkish Community: A Study on Mamusa Magazine Through The Lens of Peter Dahlgren ⁴

Abstract

While the homogenizing effect of globalization and the density of digital information increase the importance of local journalism, minority media provide a space for cultural resistance where language, traditions, and the collective self are preserved. This study examines the process of creating an alternative public sphere by *Mamusa Magazine*, which serves as the voice of the Kosovar Turkish community and has been published since 2021 with the support of the Municipality of Mamusa, covering the period from 2021 to 2024. This research focuses on the roles of information providers, community builders, and civic mediators within the framework of Peter Dahlgren's civic engagement model. As a methodology, 14 issues (648 pages) accessed via the municipal website and printed copies were evaluated through qualitative content analysis. The findings indicate that the magazine strengthens civic information capacity by filling the "news gap" with micro-local data overlooked by the professional media. While official/political developments and educational-academic life stand out in the content, research-analysis articles provide in-depth local data, whereas economy and agriculture themes remain limited. From an editorial perspective, the thematic transition from municipality-oriented narratives toward cultural memory, folklore, local dialect, and success stories shifts the common identity from a static sense of belonging to dynamic and participatory civic consciousness. This process reconstructs intra-community trust and establishes a geo-social bond between the local population and diaspora. Consequently, *Mamusa Magazine* embodies the Dahlgren model as an example of hyper-local minority media that facilitates dialogue with the local government and encourages accountability and collective action. This study emphasizes the strategic importance of magazine-based hybrid publishing in grassroots construction of democratic participation within minority communities.

Keywords: Mamusa Magazine, Minority Media, Dahlgren, Civic Engagement, Kosovar Turks

⁴ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.
Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.
Funding: No external funding was used to support this research.
Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.
Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography
Similarity Report: Received – Turnitin / iThenticate Rate: %1
Ethics Complaint: editor@rumelide.com
Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 05.05.2026-**Acceptance Date:** 09.06.2026-**Publication Date:** 10.06.2026; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.20622391>
Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Osmanlı İmparatorluğunun çekilmesinin ardından geçen yüzyılı aşkın süre boyunca, Kosova Cumhuriyeti'ndeki Türk toplulukları varlıklarını sürdürmektedir. Balkan coğrafyası, tarih boyunca stratejik konumu nedeniyle sürekli olarak ilgi odağı olmuş ve çeşitli güçlerin kontrol etmek istediğı bir bölge olarak öne çıkmıştır. Bölgedeki farklı unsurlar, hem çeşitlilik yaratmış hem de bu çeşitliliğin getirdiğı zorluklarla kendi kimliğini ve kültürünü koruyarak bir arada yaşamayı her zaman mümkün kılmamıştır. Balkanlar olarak adlandırılan bu bölge, etnik çatışmalar, işgaller ve savaşlarla şekillenmiş bir yapıya sahiptir. Kosova da bu durumdan etkilenmiş, sürekli olarak hareketliliğin merkezinde yer almıştır (Gibas-Krzak, 2020). Bu konum, tarihsel süreçte yaşanacak birçok gelişmeye cevap vermektedir (Özgişi, 2014).

Topluluklar, yıllar içinde gazete ve dergiler aracılığıyla seslerini (White, 1997) duyurmayı ve kendi topluluk içi yerel medyalarını oluşturmayı amaçlamışlardır. Yerel medya kuruluşları, kamuya açık demokratik süreçlere katılımı teşvik ederek topluluk kimliğinin oluşumunda ve sosyal uyumun sağlanmasında merkezi bir rol üstlenmişlerdir. Bu kuruluşların temel özellikleri arasında, içeriğın yerel olması ve üretim sürecine hem profesyonellerin hem de amatörlerin katılımının gözlenmesidir. İzleyici kitlesi coğrafi olarak sınırlıdır ve finansman genellikle reklam, sponsorluk ve bağışlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Sahiplik yapısı ise özel kurumlar, yerel yönetimler, topluluk örgütleri ve yerel sakinler arasında paylaşılabilir (Howley, 2013).

Ancak etnik, azınlık ve topluluk medyası kavramlarının sıklıkla birbirleriyle karıştırıldığı izlenmektedir. Bu üç medya türü, belirli toplulukların kimlik, kültür, dil veya ortak deneyimlerini yansıtan ve bu grupların seslerini duyurmayı amaçlayan medya yapılarıdır. Örneğın, azınlık medyası, özellikle etnik, kültürel veya dilsel azınlıklara yönelik içerikler üretir ve bu toplulukların kendi kimliklerini koruyup yaşatmaları için önemli bir araçtır. Topluluk medyası ise genellikle belirli bir yerel topluluk veya belirli bir sosyal grupla ilişkilidir ve katılımcı tabandan örgütlenen bir yapıya sahiptir. Etnik medya ise çoğunlukla bu azınlıkların duygu, düşünce ve kültürel ihtiyaçlarına hitap eden, azınlık medyasının bir alt kümesi olarak düşünülebilir (Deuze, 2006). Söz konusu medya, göçmenlerin ve diaspora topluluklarının kimliklerinin korunmasında ve desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu dönüşümün somutlaştığı en büyük şemsiye kavram ise yerel medya kavramıdır. Yerel medya, özellikle dijital çağda, küçük toplulukların ihtiyaçlarını karşılamakta ve topluluk kültürünün gelişimine etkili bir zemin hazırlamaktadır (Prasetyo Jati, 2022; Ferrer & Retis, 2019). Söz konusu yayınlar, politik ve kültürel konulara ortalamanın üzerinde ilgi göstererek edebiyat, sanat, siyaset ve toplumsal meseleler gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Lind, 2008). Yerel medya kapsamında değerlendirilebilen her türlü işitsel, yazılı ve görsel her yayın, dil, gelenek ve kolektif kimliğin savunulduğu kültürel direniş alanları olarak hizmet etmekte; bu sayede topluluk içi güven ve kimlik inşasında kritik bir rol üstlenmektedir (European Commission, 2007).

Tüm bu işlevler bir arada değerlendirildiğinde, azınlık medyasının yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmadığı, aynı zamanda küreselleşmenin homojenleştirici etkilerine karşı bir kültürel direniş ve kimlik koruma mekanizması olarak da işlev gördüğü kabul edilmektedir (Husband, 2005). Bu doğrultuda çalışma, Kosova Türk topluluğunun sesi olan Mamuşa Dergisi'nin 2021–2024 yılları arasındaki alternatif kamusal alan yaratma sürecini ve sivil katılımı besleyen işlevlerini Peter Dahlgren'in sivil kültür modeli çerçevesinde incelemiştir. Araştırma; mikro-yerel verilerle haber boşluklarını dolduran, kültürel belleğı güçlendiren ve yerel yönetim ile halk arasında bir diyalog köprüsü kuran Mamuşa

Dergisi'nin, azınlık medyası literatürüne, demokratik katılım ve toplumsal dayanışmadaki stratejik önemini görünür kılmaktadır.

2. Kuramsal Çerçeve: Hiper-Yerel Gazetecilik Kavramı

Azınlık medyasının bu işlevlerini daha ince bir kavramsal mercekle ele almanın yolu, hiper-yerel gazetecilik tartışmasından geçmektedir. Zira hiper-yerel gazetecilik, yerel haber üretimini yalnızca coğrafi sınırlarla değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel aidiyetlerle tanımlanan mikro-kamusal alanlar oluşturma pratiği olarak ele almakta; böylece azınlık medyasının sezgisel olarak üstlendiği rolleri kuramsal bir çerçeveye oturtmaktadır. Geleneksel yerel gazetecilikten farklı olarak belirli bir mahalle, kasaba veya azınlık topluluğu gibi daha dar ölçekli ve özgün topluluklara odaklanan bu yaklaşım, Peter Dahlgren'in sivil kültür modelinde merkezi bir yer tutan "iletişimsel yeterlilik" ve "sivil fail" kavramlarının işlerlik kazanması için elverişli bir zemin sunmaktadır (Waltz, 2010).

Bu zeminin en belirgin yansıması; mikro düzeydeki toplulukların günlük yaşamlarını, kültürel pratiklerini ve yerel sorunlarını görünür kılan hiper-yerel gazetecilik anlayışının, yerel halkın kendi hikâyelerini anlatma kapasitesini geliştirirken demokratik katılımı da beslemesidir. Nitekim Kartal'a (2023) göre hiper-yerel modelde, okuyucular pasif tüketici konumundan çıkarak içerik üreticisi ve tartışma katılımcısına dönüşmektedir. Yerel sorunların bu düzeyde görünür hale getirilmesi, topluluk içi tartışmaları ve ortak çözüm arayışlarını canlandırarak yerel kamusal alanı güçlendirmektedir. Hiper-yerel medya uygulayıcıları da bu süreçteki rollerini ekonomik bir faaliyet olarak değil, bir sivil sorumluluk olarak tanımlamaktadır. Dahlgren'in sivil kimlik modelinin kimlik, güven ve bilgi boyutlarıyla örtüşen üç temel sivil rol ön plana çıkmaktadır (Hujanen et al., 2021):

a. Bilgi ve beceri sağlayıcılık rolü : Profesyonel medyanın "haber çöllerinde" bıraktığı boşluğu doldurarak taban perspektifinden özgün ve yerel veriler sunan bu rol, bilgi akışında demokratik çoğulculuğun sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

b. Topluluk oluşturma ve pekiştirme rolü: Folklor, yerel ağız ve tarihi anlatılar gibi kültürel miras unsurlarının belgelenmesi yoluyla kolektif belleği canlı tutan bu rol, toplumsal dayanışmayı pekiştirerek topluluğun kimlik ve aidiyet duygusunu güçlendirmektedir.

c. Sivil arabuluculuk, değerler, güven ve özen etiği oluşturma rolü: Yerel yönetim ile halk arasında bir diyalog köprüsü kurarak sivil tartışma forumlarının oluşmasını kolaylaştıran bu rol, yerel düzeyde katılımcı demokrasi ve hesap verebilirlik mekanizmalarının gelişimini desteklemektedir.

Bu üç rol birlikte değerlendirildiğinde, hiper-yerel medyanın nesnellik anlayışını köklü biçimde yeniden tanımladığı görülmektedir. Geleneksel gazetecilik anlayışındaki tarafsızlık ilkesinin yerini, topluluğa karşı duyulan ilişkisel sorumluluğu ve savunuculuğu esas alan özen etiği almaktadır. Bu etik çerçevesinde dergiler, yalnızca bilgi sunmakla kalmayıp topluluk içinde karşılıklı güveni inşa etmeyi, kültürel değerleri korumayı ve sosyal bağları güçlendirmeyi de amaçlamaktadır. Mamuşa Dergisi özelinde ele alındığında, yerel olayların, festivallerin ve geleneklerin belgelenmesinin salt bilgilendirme amacı taşımadığı açıkça görülmektedir; bu içerikler, aynı zamanda azınlık topluluğunun kimliğini yeniden inşa ettiği ve dayanışma ağlarını güçlendirdiği sivil bir eylem niteliği taşımaktadır.

2.2. Sivil Kültür Modeli ve Hiper-Yerel Medyanın Üç Rolü Üzerine Bir Değerlendirme

Sivil katılım kavramı, demokratik süreçlere yönelik bireysel ve kolektif müdahaleyi tanımlamakla birlikte, alan yazında farklı kuramsal çerçeveler aracılığıyla ele alınmaktadır. Dahlgren (2009), sivil kültürü tek boyutlu bir eylem olarak değil; bilgi, değerler, güven, alanlar, pratikler ve kimlikler olmak

üzere birbirini besleyen altı boyuttan oluşan ve sivil katılımı mümkün kılan dinamik bir çerçeve olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu model, medyanın demokratik katılım üzerindeki rolünü salt bilgi aktarımına indirgemek yerine, bireylerin sivil fail olarak nasıl şekillendiğini ve topluluklarla nasıl ilişki kurduğunu bütüncül bir perspektifle çözümlemeyi amaçlamaktadır.

Hiper-yerel medya literatüründe bu altı boyutlu çerçevenin operasyonel bir uyarlamasına ihtiyaç duyulmuş; bu gereksinimden hareketle Hujanen ve ark. (2021), İsveç, Finlandiya ve Rusya'dan uygulayıcılarla yürüttükleri karşılaştırmalı çalışmada hiper-yerel medyanın üç sivil rolünü tanımlamıştır: bilgi sağlayıcı, topluluk oluşturucu ve sivil arabulucu. Dolayısıyla bu üç rol, Dahlgren'in altı boyutunun doğrudan bir yansıması olmayıp, söz konusu boyutların hiper-yerel medya pratiğine uyarlanmış işlevsel bir türevi olarak değerlendirilmelidir.

Alanyazın incelendiğinde, bu üç role benzer işlevsel sınıflandırmaların farklı başlıklar altında da kurgulandığı görülmektedir. McNair (2009), haberciliğin dört temel demokratik işlevini şöyle sıralamaktadır: vatandaşlar için doğru ve çoğulcu bilgi kaynağı olmak; seçkinleri denetleyen gözetleme/dördüncü kuvvet işlevi; toplulukların arabulucusu ve temsilcisi olmak, kamuoyunun sözcüsü olarak savunuculuk. Bu dört işlevin ilk üçü, Hujanen ve ark.'nın (2021) modeliyle büyük ölçüde örtüşmekte; yalnızca savunuculuk boyutu ayrı bir kategori olarak belirginleşmektedir. Benzer biçimde Firmstone ve Coleman (2014), hiper-yerel medyanın yerel topluluklardaki rollerini bilgi sağlama, demokratik işleyişe katkı, vatandaşların içerik üretimine dahil edilmesi ve sosyal kalkınma başlıkları altında ele almaktadır. Bu çerçeve de üç rolü büyük ölçüde kapsamakla birlikte, vatandaş katılımını bağımsız bir boyut olarak öne çıkarmaktadır. Öte yandan karşılıklılık gazeteciliği (reciprocal journalism) yaklaşımı, hiper-yerel medyanın haber yapımı, topluluk inşası ve yer oluşturma işlevlerini üreticiler ile temsil ettikleri topluluklar arasındaki karşılıklı güçlendirici ilişki üzerinden açıklamakta; işlevsel bir sınıflandırma yerine ilişkisel bir perspektifi merkeze almaktadır (Harte, Turner ve Williams, 2016). Jangdal (2020) ise hiper-yerel medyanın demokratik değerini siyasal içerik önceliğiyle ilişkilendirerek bilgi sağlayıcı rolünü özellikle siyasal bilgi boyutunda tanımlamaktadır.

Bu farklılaşmalar yalnızca terminolojik düzeyde kalmayıp, araştırmanın yürütüldüğü bağlamı da yansıtmaktadır. Nitekim Hujanen ve ark.'nın (2021) kendi çalışmasında, Rus uygulayıcıların bilgi sağlayıcı ve sivil arabulucu rollerini ön plana çıkardığı; İsveç ve Finlandiya'daki uygulayıcıların ise topluluk oluşturucu rolü güçlü biçimde benimsediği, buna karşın demokratik gözetleme işlevini daha geri planda tuttuğu görülmektedir. Bu bulgu, aynı modelin uygulanmasının bile siyasal ve medya sistemine bağlı olarak farklı ağırlıklar ürettiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, söz konusu tartışmalar gözetilerek Hujanen ve ark.'nın (2021) üç rol çerçevesi benimsenmiş ve Dahlgren'in (2009) sivil kültür modeliyle ilişkilendirilmiştir. Modelin bu biçimde kurgulanması iki gerekçeye dayanmaktadır. Birincisi, Mamuşa Dergisi'nin Mamuşa Belediyesi desteğiyle yayımlanması, derginin tam anlamıyla bağımsız bir gözetleme işlevi üstlenmesini yapısal olarak sınırlandırmaktadır; bu nedenle McNair'in (2009) ve Firmstone ve Coleman'ın (2014) modellerinde belirgin biçimde yer bulan gözetleme/watchdog rolü, bu çalışmanın analitik çerçevesinin dışında tutulmuştur. İkincisi, Dahlgren'in (2009) bilgi, güven ve kimlik boyutları; bilgi sağlayıcı, topluluk oluşturucu ve sivil arabulucu rolleriyle doğrudan örtüşerek azınlık medyasının sivil katılım süreçlerini bütüncül ve tutarlı biçimde çözümlemeye imkân tanımaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada benimsenen çerçeve, salt bir rol sınıflandırması olmanın ötesinde; azınlık topluluklarında demokratik katılımın tabandan nasıl inşa edildiğini ve medyanın bu süreçteki çok yönlü işlevini kavramsal olarak ortaya koyma amacı taşımaktadır.

3.1. Bilgi (*Knowledge*) ve Beceri Sağlayıcılık Rolü

Dahlgren'in (2009) sivil kültürün bilgi boyutu, sivil katılımın önkoşulu olarak tanımlanmaktadır: bireyler, güvenilir ve erişilebilir bilgiye sahip olmadan demokratik süreçlere anlamlı biçimde katılamazlar. Bu ilkedan hareketle Hujanen ve ark. (2021), hiper-yerel medyanın birinci sivil rolünü bilgi sağlayıcı olarak konumlandırmaktadır. Azınlık dergileri bu rol çerçevesinde, profesyonel medyanın kapsayamadığı mikro-yerel verileri —yerel tarım politikaları, okul başarıları, demokratik haklar, yurttaşlık eğitimi ve resmi kurumlara başvuru yöntemleri gibi— sunarak topluluğun sivil bilgi kapasitesini artırmaktadır. Söz konusu işlev, yalnızca veri aktarımıyla sınırlı kalmayıp yerel halkın kendi sorunlarını anlayabilmesi, yorumlayabilmesi ve bu sorunlar karşısında tutum geliştirebilmesi için gerekli olan iletişimsel yeterliliğin (communicative competence) inşasına da doğrudan katkı sunmaktadır. Nitekim Dahlgren (2009), iletişimsel yeterliliği bireylerin bilgiyi analiz etme, eleştirel değerlendirme ve anlamlandırma becerilerini kapsayan temel bir sivil kapasite olarak tanımlamaktadır. Bu kapasitenin gelişimi, McNair'in (2009) de vurguladığı üzere, haberciliğin demokratik işlevinin merkezinde yer almaktadır. Watson ve Cavanah'a (2015) göre ise bireyler, kendi yaşam alanlarına dair güvenilir bilgiye eriştikçe bilinçli kararlar alma ve toplumsal meselelerde etkin rol oynama kapasitelerini de geliştirmektedir.

Bu kapasitenin en somut yansıması, demokratik katılımın tabana yayılmasında kendini göstermektedir. Hiper-yerel medya, yerel halkın yalnızca bilgi tüketmekle kalmayıp kendi sorunlarını tanımlayıp çözüm üretme becerisini de destekleyerek bu yayılımı mümkün kılmaktadır. Böylece bilgi, edilgen bir alım nesnesinden katılımcı bir sivil pratiğe dönüşmektedir. Belediye destekli bir azınlık yayını olan Mamuşa Dergisi bağlamında bu dönüşüm, bağımsız bir gözetleme işlevinden ziyade topluluğun sivil bilinç ve iletişimsel yeterlilik kapasitesini besleyen bir bilgi ortamının yaratılması biçiminde tezahür etmektedir. Sonuç olarak Dahlgren'in (2009) sivil kültür modelinde bilgiye erişim ile iletişimsel yeterlilik, birbirini besleyen ve birlikte işleyen iki temel unsur olarak öne çıkmakta; hiper-yerel medya da bu unsurların gelişimini destekleyerek yerel topluluklarda demokratik süreçlerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

3.2. Topluluk Oluşturma ve Pekiştirme Rolü

Dahlgren (2005), toplulukların oluşumunda ve işleyişinde sosyal bağlantıların (ağların) ve bu bağlantıların kurulduğu alanların belirleyici bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu yaklaşıma göre topluluklar, yalnızca bireylerin bir araya gelmesiyle değil; aralarındaki ilişkilerin ve etkileşimlerin şekillendiği sosyal ağlar ve alanlar aracılığıyla oluşmaktadır. Topluluklar bu çerçevede statik değil, sürekli etkileşim ve iletişim süreçleriyle yeniden üretilen dinamik yapılar olarak tanımlanmaktadır (Waltz, 2010; Wolfe, 2013). Özellikle dijital çağda bu dinamizm daha da belirginleşmekte; hem çevrimiçi hem de çevrimdışı bağlamlarda ortaya çıkan bağlantı ve alanlar, topluluk kimliğini farklı biçimlerde biçimlendirmektedir.

Hujanen ve ark.'nın (2021) modelinde topluluk oluşturucu olarak kavramsallaştırılan bu rol, Dahlgren'in (2009) sivil kültür çerçevesindeki kimlik ve güven boyutlarının hiper-yerel medyaya uyarlanmış işlevsel karşılığını oluşturmaktadır. Azınlık dergileri bu rol çerçevesinde, sosyal medya gibi dijital platformlarla festivaller ve buluşmalar gibi somut etkinlikleri birleştirerek farklı mekânsal ve sosyal düzlemlerde yer alan bireyler arasında çok yönlü bir iletişim ağı kurmaktadır. Bu süreç, Deuze'nin (2006) de belirttiği üzere, azınlık medyasının kimlik inşası ve topluluk bağlarının güçlendirilmesinde üstlendiği stratejik işlevi yansıtmaktadır.

Mamuşa Dergisi bağlamında bu işlev, diaspora ile yerel topluluk arasındaki köprü kurma pratiğinde somutlaşmaktadır. Kosova Türk toplulukları ile anavatan arasında kurulan bağlar derginin içeriğinde belirleyici bir yer tutmakta; bu içerikler bireylerin yerelde kök salma duygusunu pekiştirirken küresel aidiyet hissini de canlı tutmaktadır. Böylece Mamuşa Dergisi, yerel kimlik ile küresel bağlantılar arasında yapısal bir sivil köprü işlevi görmektedir; diaspora üyelerinin hem kültürel kökenlerine bağlı kalmasını hem de küresel ölçekteki gelişmelerle ilişki kurmasını mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak iletişim alanlarının bu biçimde birleştirilmesi, topluluk üyelerinin ortak deneyimlerini paylaşmalarına, kolektif belleği güçlendirmelerine ve sivil kimliklerini dinamik biçimde yeniden inşa etmelerine zemin hazırlamaktadır.

3.3. Sivil Arabulucu: Değerler Ve Güven, Özen Etiğı

Bilgi sağlayıcı ve topluluk oluşturuç rolleri, sivil katılımın bilişsel ve kimliksel zeminini kurmaktadır; ancak bu zemin, bireyleri eyleme geçirecek bir köprü olmaksızın tamamlanamaz. Hujanen ve ark.'nın (2021) modelinde sivil arabulucu olarak kavramsallaştırılan bu üçüncü rol, Dahlgren'in (2009) sivil kültür çerçevesindeki değerler ve güven boyutlarının hiper-yerel medyaya uyarlanmış işlevsel karşılığını oluşturmaktadır. Bu bağlamda azınlık dergilerinin benimsediğı özen etiğı (ethics of care) yaklaşımı, geleneksel nesnellik anlayışının yerini alan ve topluluğa karşı ilişkişel sorumluluğı ön plana çıkaran bir etik çerçeve olarak toplumsal bağların niteliğini belirleyen temel unsur konumuna gelmektedir (Tonkiss, Passey, Fenton and Hems, 2000). Yerel zanaatkârların onurlandırılması ya da geleneksel aile değerlerinin içeriğe taşınması gibi pratikler, sivil kimliğin etik zeminini somutlaştırmakta ve topluluk içinde karşılıklı güvenin (social trust) yeniden inşasına hizmet etmektedir.

Azınlık dergilerinin sivil arabulucu rolü, yerel tartışmaları kolaylaştırarak bireyleri pasif okuyuculuktan aktif sivil aktörlüğe dönüştürmektedir. Profesyonel medyanın kapsamadığı haber boşluklarını dolduran bu yayınlar, okuyucuların yerel yönetimle etkileşim kurmasını, yönetime soru yöneltmesini ve hesap sorabilir bir sivil konum edinmesini teşvik etmektedir (Firmstone ve Coleman, 2014). Belediye destekli bir yayın olan Mamuşa Dergisi bağlamında bu işlev, doğrudan bir gözetleme pratiğinden ziyade yerel yönetim ile topluluk arasında diyalog ortamının kurulması ve sürdürülmesi biçiminde tezahür etmektedir. Bunun yanı sıra dergi, somut olmayan kültürel mirasın korunması gibi toplumsal konularda okuyucuları harekete geçirecek kolektif eylem alanları yaratmaktadır. Dolayısıyla sivil arabulucu rolü, toplumsal sorunlara kolektif çözümler üretme kapasitesini artırarak sivil katılımın eylemsel boyutunu güçlendirmekte ve yerel demokratik yaşamın canlılığını desteklemektedir.

4. Araştırma Metodolojisi ve Analiz Çerçevesi

4.1. Metodolojik Çerçeve ve Analiz

Bu çalışma, Mamuşa Dergisi'nin 2021–2024 yılları arasındaki editoryal dönüşümünü ve üstlendiğı sivil rolleri kapsamlı biçimde analiz etmek amacıyla nitel içerik analizini temel yöntem olarak benimsemektedir. Nitel içerik analizi, metinlerdeki anlamları sistematik biçimde kodlayarak örüntüler ve temalar oluşturmayı hedefleyen yorumlayıcı bir yaklaşım olup bu çalışmada metinler, araştırma sorularına yanıt verecek biçimde kategorilere ayrılmış ve bulgular kuramsal çerçeveyle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır (Schreier, 2012).

Analiz süreci, veriyi yalnızca betimsel düzeyde ele almayıp Dahlgren'in (2009) sivil kültür modelini ve Hujanen ve ark.'nın (2021) hiper-yerel sivil rol çerçevesini sentezleyen tündengelimli bir kodlama

şemasına dayanmaktadır. Kodlamanın tümdengelimli kurgulanması, kuramsal kategorilerin önceden belirlenerek verinin bu kategoriler aracılığıyla sistematik biçimde incelenmesine olanak tanımakta; böylece derginin sivil katılım bağlamındaki çok boyutlu işlevleri hem karşılaştırmalı hem de derinlemesine ortaya konulabilmektedir. Bu sentez, bilgi sağlayıcı, topluluk oluşturucu ve sivil arabulucu rollerinin her birini kendi içinde tutarlı ve birbirleriyle ilişkili alt kodlara dönüştüren aşağıdaki kodlama şemasında somutlaşmaktadır:

Bilgi sağlayıcı rolü, A, B ve C kodlarıyla işaretlenmiştir.

[A] Hizmet Odaklı Bilgi: Belediye duyuruları, altyapı/yol çalışmaları, tarımsal takvim, resmî bayram kutlama programları.

[B] Mikro-Yerel Veri: Ulusal medyanın gündemine girmeyen Mamuşa'ya özgü başarı hikâyeleri, mahalle sorunları, yerel esnaf tanıtımları.

[C] Sivil Eğitim: Demokratik haklar, oy kullanma rehberleri, dilekçe hakkı, resmi kurumlara başvuru yöntemleri, sivil toplum duyuruları.

Topluluk oluşturucu rolü, D, E, F, G kodlarıyla işaretlenmiştir

[D] Kültürel Bellek ve Folklor Yerel ağız (diyalakt) kullanımı, geleneksel kıyafetler, tarihi anlatılar.

[E] Ortak Aidiyet İnşası: “Mamuşalı olma” veya “Kosova Türkü olma” vurgusunun sıklığı.

[F] Diaspora Bağlantısı: Yerel ile gurbette yaşayan topluluğu birleştiren içerikler (jeo-sosyal bağ).

[G] Sembolik Temsil: Topluluk kahramanları, yerel sanatçılar ve ortak değerlerin (bayrak, anıt vb.) temsili.

Sivil Arabulucu rolü, H, I, J, K kodlarıyla işaretlenmiştir

[H] Yönetişim ve Hesap Verilebilirlik: Belediye başkanının veya meclisinin faaliyetlerinin sorgulanması/takibi.

[I] Kolektif Eylem Teşviki: Ortak imece faaliyetleri, çevre temizliği, okul onarımı gibi dayanışma çağrıları.

[J] Tartışma Platformu: Okur mektupları, görüş yazıları ve toplumsal sorunlara dair farklı perspektifler.

[K] Sosyal Güven İnşası: Topluluk içindeki güveni (social capital) artıran iş birliği haberleri.

Tablo 1. Dahlgren (2009) ve Hujanen ve ark. (2021) sentezine dayalı kodlama şeması (Yazarlar tarafından geliştirilmiştir)

Bu kodlama şeması doğrultusunda dergide yer alan metinler incelenmiş ve elde edilen örüntüler tematik olarak analiz edilmiştir.

4.2. Veri Toplama Yöntemleri ve Araçları

Araştırmanın evrenini 2021–2024 yılları arasında yayımlanan toplam 18 dergi sayısı oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmeksizin evrenin tamamı analize dahil edilmiş; böylece tam sayım (census) yaklaşımı benimsenmiştir. Analiz kapsamında ilk iki sayı 36'şar sayfa, geri kalan 12 sayı 48'er sayfa olmak üzere toplam 648 sayfa incelenmiştir. Araştırma materyaline hem Mamuşa Belediyesi'nin resmî web sitesi üzerinden dijital olarak hem de basılı kopyalar aracılığıyla fiziksel olarak erişilmiştir.

4.3. Nitel Bilgilerin Analiz Süreci

Kodlama sürecinde bazı haberler birden fazla kategoriyle ilişkili bulunmuş; bu durumlarda baskın işlev esas alınarak tek bir koda atanmıştır. Böylece her haber yalnızca bir kategoride değerlendirilmiş, çift kodlamanın yaratabileceği yüzde tutarsızlıklarının önüne geçilmiştir.

4.3.1. Bilgi (Knowledge) Sağlayıcı ve Beceri

Bu kategori; hizmet odaklı bilgi (A), mikro-yerel veri (B) ve sivil eğitim (C) olmak üzere üç alt koddan oluşmaktadır. Hizmet odaklı bilgi; belediye duyuruları, altyapı ve yol çalışmaları, tarımsal takvim ile resmî bayram kutlama programlarını kapsamaktadır. Mikro-yerel veri; ulusal medyanın gündemine girmeyen Mamuşa'ya özgü başarı hikâyeleri, mahalle sorunları ve yerel esnaf tanıtımlarını içermektedir. Sivil eğitim ise demokratik haklar, oy kullanma rehberleri, dilekçe hakkı, resmî kurumlara başvuru yöntemleri ve sivil toplum duyurularını kapsamaktadır. Bu içerikler yerel toplulukların ihtiyaçlarına yönelik olarak üretilmiş olup vatandaşların sivil bilinç ve katılım kapasitelerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

	Toplam	A	B	C
Bilgi (Knowledge) Sağlayıcı ve Beceri Rolü	195	30	74	91
		%15,4	%37,9	%46,7

Tablo 2. Bilgi (Knowledge Provider) Sağlayıcı ve Beceri Rolü Kodlama Dağılımı

Tablo 2'de görüldüğü üzere bilgi sağlayıcı rolü kapsamında toplam 195 haber kodlanmıştır. En baskın kategori C (Sivil Eğitim) olup 91 haberle %46,7 oranına ulaşmaktadır. Bu bulgu, derginin temel bilgi sağlayıcı işlevini demokratik haklar, yurttaşlık eğitimi ve sivil kültürü destekleyen içerikler üzerinden kurduğunu ortaya koymaktadır. Dahlgren'in (2009) sivil kültür modelindeki bilgi boyutu açısından bu yoğunluk, Mamuşa Dergisi'nin yurttaşların demokratik süreçlere katılımını artırmaya yönelik kimlik boyutunun güçlenmesi yönünde bir bilinçlenme çabası içinde olduğunu göstermektedir. Bu kategoriye ilişkin örnek haberler şöyle sıralanabilir:

- Kosovalıları Seçim Heyecanı Sardı — Sayfa 7, Kış 2021. (*Seçim süreci ve demokratik haklara dair bilgilendirme*)
- Kosova'da Türkçe Eğitimin Sorunları Çalıştayı — Sayfa 2, Kış 2022. (*Sivil haklar ve eğitim politikaları üzerine değerlendirme*)
- Kosova Nüfus Sayımı Öncesinde — Sayfa 3, Yaz 2023. (*Vatandaşlık görevleri ve sayım rehberi*)
- Kosova 2024 Nüfus Sayımı — Sayfa 2, İlkbahar 2024. (*Resmî istatistikler ve sivil toplum verileri hakkında bilgilendirme*)

Resmî kurumlarla kurulan ilişkileri ve protokolleri ele alan haberler ise toplulukların kurumsal yapılarla bağımlı güçlendirmesi bakımından sivil eğitim işlevi görmektedir. Bu haberler, diplomatik ve kurumsal temasları yalnızca bilgi aktarımı olarak değil, topluluğun resmî statüsünü ve görünürlüğünü pekiştiren sivil belgeler olarak işlev görmesi nedeniyle C kodu kapsamında değerlendirilmiştir:

- Kosova Kültür Bakanı İle Görüşme — Sayfa 5, Yaz 2021. (*Bakanlık düzeyindeki temaslar ve sivil haklar hakkında bilgilendirme*)
- AGIT Büyükelçisi Davenport Mamuşa'yı Ziyaret Etti — Sayfa 4, Yaz 2022. (*Üst düzey diplomasi*)

ve temsilîyet hakları hakkında bilgilendirme)

- Japon Diplomatlar Mamuşa'da — Sayfa 4, İlkbahar 2023. *(Küresel diplomasi ve dış ilişkiler verileri hakkında bilgilendirme)*
- T.C. Savunma Bakanı Yaşar Güler Mamuşa'da — Sayfa 3, Kış 2023. *(Kurumsal güvenlik ve stratejik kurumlar hakkında bilgilendirme)*
- T.C. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan Mamuşa'da — Sayfa: Kapak ve 4, Sonbahar 2024. *(Uluslararası kurumlar ve denetim verileri hakkında bilgilendirme)*

Kurumlar arası iş birliklerini ve sivil toplum anlaşmalarını konu alan haberler de bu çerçevede değerlendirilmektedir:

- Kosova Sağlık Bakanlığı İle İyi Niyet Anlaşması — Sayfa 5, Yaz 2021. *(Kamusal sağlık hakları hakkında bilgilendirme)*
- Mamuşa Belediyesi — Human Care Kuruluşu İş Birliği — Sayfa 3, Kış 2022. *(Sivil toplum dayanışması ve sosyal yardım ağı hakkında bilgilendirme)*
- Kosova Bölgesel Kalkınma Bakanlığı İle Mamuşa Belediyesi İş Birliği — Sayfa 4, İlkbahar 2023. *(Yerel kalkınma ve bölgesel yönetim verileri hakkında bilgilendirme)*

İkinci sırada B (Mikro-Yerel Veri) 74 haberle %37,9 oranına ulaşmaktadır. Ulusal medyada yer almayan Mamuşa'ya özgü başarı hikâyeleri, mahalle sorunları ve yerel esnaf tanıtımları, Dahlgren'in (2009) kimlik boyutuna hizmet ederek topluluk aidiyetini pekiştirmekte ve yerel bağları güçlendirmektedir. Bu kategoriye ilişkin örnek haberler şöyledir:

- Belediyemizin İlk Bayan Müdürleri — Sayfa 6, İlkbahar 2022. *(Yerel yönetimdeki başarı hikâyesi ve temsil)*
- UNESCO Aşık Veysel Yılı — Sayfa 2, İlkbahar 2023. *(Evrensel değerlerin yerel kültürel miras ile eklemlenmesi hakkında bilgilendirme)*
- "Fetih" Var, "Hakiki Fetih" Var! — Sayfa 13, Yaz 2024. *(Yerel tarih bilinci ve kültürel yorum farklılıkları hakkında bilgilendirme)*
- Tan ve Yeni Dönem Gazeteleri Üzerine — Sayfa 36, Sonbahar 2024. *(Yerel medya tarihi ve gazetecilik hafızası hakkında bilgilendirme)*

Son olarak A (Hizmet Odaklı Bilgi) 30 haberle %15,4 ile en düşük paya sahiptir. Belediye duyuruları, altyapı çalışmaları ve resmî programları içeren bu kategori, Dahlgren'in (2009) bilgi boyutunun teknik ve idari yönünü desteklemektedir. Diğer kategorilere kıyasla daha tamamlayıcı bir işlev üstlenen bu içerikler, demokratik kültürün pratik işleyişine zemin hazırlamaktadır:

- Yedi Gün 24 Saat Halkın Hizmetindeyiz — Sayfa 15, Yaz 2021. *(Belediye hizmet kapasitesi ve kamu hizmetleri hakkında bilgilendirme)*
- Mamuşa'nın Yeni Yönetimi İşbaşında — Kapak, İlkbahar 2022. *(Yerel yönetim değişikliği ve*

idari duyurular hakkında bilgilendirme)

- Depremzedelere Mamuşa'da Yardım Seferberliği — Sayfa 2, İlkbahar 2023. (*Kolektif dayanışma faaliyetleri ve insani yardım duyuruları hakkında bilgilendirme*)
- İslamic Relief'ten Tarım Desteği — Sayfa 5, Sonbahar 2024. (*Tarımsal üretim programları ve dış kaynaklı destekler hakkında bilgilendirme*)

Bu dağılım, Mamuşa Dergisi'nin yalnızca bilgi aktaran bir mecra olmadığını; demokratik bilinç ve katılımı teşvik eden (C), yerel kimliği besleyen (B) ve idari işleyişi destekleyen (A) bütünleşik bir topluluk medyası işlevi üstlendiğini göstermektedir. Dahlgren'in (2009) sivil kültür perspektifinden değerlendirildiğinde bu tablo, derginin bilgi boyutunu yalnızca veri aktarımına indirgemeyip yurttaşların hem kimlik hem de sivil kapasite boyutlarını besleyen çok katmanlı bir editoryal stratejiyle kurguladığına işaret etmektedir.

4.3.2. Topluluk Oluşturucu: Bağlantılar (Ağlar) Ve Alanlar

Bu kategori; kültürel bellek ve folklor (D), ortak aidiyet inşası (E), diaspora bağlantısı (F) ve sembolik temsil (G) olmak üzere dört alt koddan oluşmaktadır.

Topluluk Oluşturucu: Bağlantılar (Ağlar) Ve Alanlar	D	E	F	G	
	175	56	71	16	32
	%32,0	%40,6	%9,1	%18,3	

Tablo 3. Topluluk Oluşturucu: Bağlantılar (Ağlar) ve Alanlar Kodlama Dağılımı

Tablo 3'te görüldüğü üzere topluluk oluşturucu rolü kapsamında toplam 175 haber kodlanmıştır. En baskın kategori E (Ortak Aidiyet İnşası) olup 71 haberle %40,6 oranına ulaşmaktadır. "Mamuşalı olma" ya da "Kosova Türkü olma" vurgularının sıklığı, topluluk üyeleri arasında ortak bir kimlik ve aidiyet duygusunun sistematik biçimde güçlendirildiğini göstermektedir. Dahlgren'in (2009) kimlik boyutu açısından bu yoğunluk, demokratik kültürün topluluk bağları üzerinden kültürel belleği pekiştirmek amacıyla ve pratikler boyutuyla ele alındığını göstermektedir:

- Kosova Kültür Bakanı İle Görüşme — Sayfa 5, Yaz 2021. (*Resmî makamlar nezdinde temsiliyet ve topluluk statüsünün onanması*)
- Bölgesel Kalkınma Bakanı Mamuşa'da — Sayfa 4, İlkbahar 2023. (*Merkezi yönetimle bütünleşme ve yerel aidiyetin güçlendirilmesi*)
- Belediye Başkanı AYB Heyetini Kabul Etti — Sayfa 3, Kış 2023. (*Kurumsal kabul ve toplumsal görünürlüğün artırılması*)
- Kosova 2024 Nüfus Sayımı — Sayfa 2, İlkbahar 2024. (*Vatandaşlık bilinci ve etnik/kültürel kimliğin sayısal temsili*)

İkinci sırada D (Kültürel Bellek ve Folklor) 56 haberle %32,0 oranında belirlenmiştir. Yerel ağız kullanımı, geleneksel kıyafetler ve tarihi anlatılar, topluluğun kültürel belleğini canlı tutarak geçmiş ile bugün arasında bir süreklilik köprüsü kurmaktadır. Dahlgren'in (2009) güven boyutu açısından bu içerikler, ortak tarihsel deneyim üzerinden topluluk dayanışmasını beslemektedir:

- Dünya Sevgi Şairi Yunus'u Anıyoruz — Kapak, Yaz 2021. (*Ortak değerler ve manevi mirasın yerel düzeyde yaşatılması*)
- Mamuşa "Emekçi Kadınlar Derneği" Kuruldu — Sayfa 6, Kış 2022. (*Toplumsal cinsiyet odağında sivil örgütlenme ve kültürel dayanışma*)
- Türküleri Dillerde Dolaşan Bir Halk Ozanı — Sayfa 20, İlkbahar 2023. (*Sözlü gelenek ve yerel sanatçıların toplumsal bellekteki yeri*)
- Lügati Mamuşa'dan Türkçe Sözlüklere Selam Olsun — Sayfa 19, Yaz 2024. (*Dil mirası ve mikro-yerel kelime hazinesinin korunması*)

G (Sembolik Temsil) 32 haberle %18,3 oranında üçüncü sırada yer almaktadır. Yerel kahramanlar, sanatçılar ve ortak değerlerin temsili, topluluk için sembolik bir referans çerçevesi sunarak aidiyetin görsel ve simgesel boyutunu güçlendirmektedir:

- YÖK'ten Mamuşalı Öğrencilere Burs — Sayfa 5, Sonbahar 2021. (*Topluluk kahramanları olarak öğrencilerin ve kurumsal desteğin sembolik önemi*)
- Türkiye Cumhuriyeti Savunma Bakanı Hulusi Akar Mamuşa'da — Sayfa 5, İlkbahar 2022. (*Güçlü kurumsal bağlar ve toplumsal değerlerin üst düzey temsili*)
- Depremzedelere Mamuşa'da Yardım Seferberliği — Sayfa 2, İlkbahar 2023. (*Ortak değerler etrafında kenetlenme ve toplumsal dayanışmanın sembolleşmesi*)
- T.C. Savunma Bakanı Yaşar Güler Mamuşa'da — Sayfa 3, Kış 2023. (*Süreklilik arz eden sembolik bağlar ve topluluk güveninin temsili*)

Son olarak F (Diaspora Bağlantısı) 16 haberle %9,1 ile en düşük paya sahiptir. Bu oranın görece düşüklüğü, derginin önceliğini diaspora köprüsü kurmaktan ziyade yerel kimliği ve topluluk içi dayanışmayı pekiştirmeye verdiği işaret etmektedir. Bununla birlikte diaspora bağlantıları, topluluk kimliğinin sınır ötesinde yeniden üretimi açısından niteliksel ağırlığını korumaktadır:

- UNESCO'nun "2023 Aşık Veysel Yılı" — Sayfa 6, Kış 2023. (*Evrensel kültür mirası üzerinden anavatanla kurulan manevi bağ*)
- Çanakkale Geçilmez! — Sayfa 9, İlkbahar 2024. (*Ortak tarihsel bilinç ve diaspora kimliğinin sınır ötesi kökleri*)
- Atatürk ile Eğitim ve Türkçe Sevgisi — Sayfa 5, Kış 2024. (*Kültürel aidiyetin ve dil birliğinin anavatan değerleriyle pekişmesi*)
- Anavatan'a Neden Pasaportla Gidilir? — Sayfa 18, Kış 2022. (*Sınır ötesi aidiyet sorgulaması ve*

gurbet-vatan ilişkisinin sivil analizi

Bu dağılım, Mamuşa Dergisi'nin topluluk oluşturucu rolünde ortak aidiyet ve kimlik inşasını (E) birincil eksen olarak benimsediğini, kültürel bellek ve folklorun (D) bu eksenin tarihsel derinlikle desteklediğini, sembolik temsilin (G) tamamlayıcı bir çerçeve sunduğunu ve diaspora bağlantılarının (F) niteliksel önemini koruyan ancak nicel olarak sınırlı kalan bir alan olduğunu göstermektedir. Dahlgren'in (2009) sivil kültür perspektifinden bakıldığında dergi, kimlik ve güven boyutlarını besleyerek demokratik kültürün topluluk düzeyinde yeniden üretimine katkı sağlamaktadır.

4.3.3. Sivil Arabulucu: Değerler ve Güven, Özen Etiği

Bu kategori; yönetim ve hesap verilebilirlik (H), kolektif eylem teşviki (I), tartışma platformu (J) ve sosyal güven inşası (K) olmak üzere dört alt koddan oluşmaktadır.

Sivil Arabulucu: Değerler ve Güven, Özen Etiği	H	I	J	K
	183	40	68	23
	%21,6	%36,8	%12,4	%28,4

Tablo 4. Sivil Arabulucu: Değerler, Güven ve Özen Etiği Kodlama Dağılımı

Tablo 4'te görüldüğü üzere sivil arabulucu rolü kapsamında toplam 183 haber kodlanmıştır. En baskın kategori I (Kolektif Eylem Teşviki) olup 68 haberle %37,2 oranına ulaşmaktadır. İmece faaliyetleri, çevre temizliği ve dayanışma çağrıları gibi içerikler, topluluk üyelerinin ortak hareket etme kapasitesini güçlendirmektedir. Dahlgren'in (2009) katılım ve pratikler boyutu açısından bu yoğunluk, demokratik kültürün soyut değerler düzeyinde kalmayıp somut kolektif eylem pratikleriyle beslendiğini ortaya koymaktadır:

- Dünya Sevgi Şairi Yunus'u Anıyoruz — Kapak, Yaz 2021. (*Kültürel değerler etrafında toplumsal kenetlenme çağrısı*)
- Bursa Büyükşehir ile Mamuşa Belediyelerinden İftar Yemeği — Sayfa 5, Yaz 2022. (*Paylaşım ve dayanışma odaklı kolektif sosyal etkinlik*)
- Depremzedelere Mamuşa'da Yardım Seferberliği — Sayfa 2, İlkbahar 2023. (*Kriz anında ortak imece ve insani yardım faaliyeti*)
- Tan ve Yeni Dönem Gazeteleri Üzerine — Sayfa 36, Sonbahar 2024. (*Yerel medya belleğinin korunması için ortak bilinç oluşturma*)

İkinci sırada K (Sosyal Güven İnşası) 52 haberle %28,4 oranına ulaşmaktadır. İş birliği haberleri ve sosyal sermayeyi artıran içerikler, topluluk içindeki güveni pekiştirerek Dahlgren'in (2009) kimlik ve güven boyutunu doğrudan beslemektedir. Bu durum, demokratik kültürün yalnızca bilgiyle değil, aynı zamanda kurumlar arası güven ilişkileriyle sürdürüldüğünü göstermektedir:

- Kosova Sağlık Bakanlığı İle İyi Niyet Anlaşması — Sayfa 5, Yaz 2021. (*Kurumsal iş birliği ve*

kamu hizmetine duyulan güvenin tesisi)

- Mamuşa Belediyesi – Human Care Kuruluşu İş Birliği – Sayfa 3, Kış 2022. (*Yerel yönetim ve sivil toplum arasındaki sosyal sermaye inşası*)
- Torajda Yolu Hizmete Açıldı – Sayfa 4, İlkbahar 2023. (*Tamamlanan projeler üzerinden yerel yönetime duyulan güvenin pekişmesi*)
- Belediye ile Kosova Altyapı Bakanlığı Ortak Proje İmzaladı – Sayfa 3, Yaz 2024. (*Üst düzey kurumsal ortaklıklar aracılığıyla geleceğe yönelik sosyal güven tesisi*)

H (Yönetişim ve Hesap Verilebilirlik) 40 haberle %21,9 oranında üçüncü sırada yer almaktadır. Belediye başkanının veya meclisin faaliyetlerinin takibi ve raporlanması, Dahlgren'in (2009) değerler boyutuna hizmet ederek yerel düzeyde şeffaflık bilincini güçlendirmektedir. Belediye destekli bir yayın olan Mamuşa Dergisi bağlamında bu işlev, bağımsız bir gözetleme pratiğinden ziyade yerel yönetim ile topluluk arasında bilgi akışını ve diyalog zeminini sürdürme biçiminde tezahür etmektedir:

- Kosovalıları Seçim Heyecanı Sardı – Sayfa 7, Kış 2021. (*Demokratik süreçlerin takibi ve seçmen bilinçlendirmesi*)
- Mamuşa'nın Yeni Yönetimi İşbaşında – Kapak, İlkbahar 2022. (*Yerel yönetimin göreve başlaması ve idari şeffaflık*)
- Öğrenciler Okullarına Kavuştu – Kapak, Sonbahar 2023. (*Eğitim politikalarının ve kamu hizmetlerinin sahadaki takibi*)
- Kosova 2024 Nüfus Sayımı – Sayfa 2, İlkbahar 2024. (*Resmî veriler üzerinden temsiliyet ve hak talebi takibi*)

Son olarak J (Tartışma Platformu) 23 haberle %12,6 ile en düşük paya sahiptir. Okur mektupları, görüş yazıları ve farklı perspektiflerin yer aldığı içerikler, topluluk içinde çoğulculuğu ve fikir çeşitliliğini beslemektedir. Dahlgren'in (2009) kamusal tartışma ve pratikler boyutu açısından bu kategori niteliksel önemi yüksek olmakla birlikte diğer kategorilere kıyasla görece sınırlı bir görünürlük kazanmıştır. Bu düşük oran, derginin tartışma kültürüne alan açmaya başladığına ancak bu işlevin henüz yapısal bir editoryal önceliğe dönüşmediğine işaret etmektedir:

- Eğitim, Kültür ve Sanat Her İşin Başı – Sayfa 3, Yaz 2021. (*Toplumsal kalkınma öncelikleri üzerine analitik görüş yazısı*)
- Anavatan'a Neden Pasaportla Gidilir? – Sayfa 18, Kış 2022. (*Siyasal ve kimliksel sorunlara dair sorgulayıcı perspektif*)
- Balkanlarda Türkçe Yazmak – Sayfa 21, Sonbahar 2023. (*Dil ve edebiyat üzerinden toplumsal meselelerin tartışılması*)
- Ramazan Bayramı'nda Çocuklar – Sayfa 27, İlkbahar 2024. (*Sosyal değişim ve geleneklerin geleceği üzerine toplumsal değerlendirme*)

Bu dağılım, Mamuşa Dergisi'nin sivil arabulucu rolünde kolektif eylemi (I) birincil eksen olarak konumlandığını, sosyal güven inşasını (K) bunu destekleyen ikincil bir işlev olarak benimsediğini, yönetim ve şeffaflık haberlerinin (H) diyalog zeminini güçlendirdiğini ve tartışma platformunun (J) gelişme potansiyeli taşıyan ancak henüz sınırlı kalan bir alan olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Mamuşa Dergisi'nin 2021–2024 yılları arasındaki editoryal içeriğini Peter Dahlgren'in sivil kültür modelinin ve Hujanen ve ark.'nın (2021) hiper-yerel medya bağlamında uygulanabilirliğini göstermiş; derginin Kosova Türk topluluğundaki sivil katılım işlevini üç temel rol üzerinden ortaya koymuştur. Bulgular, derginin bilgi sağlayıcı işlevini ağırlıklı olarak sivil eğitim ekseninde kurduğunu göstermektedir. C kodunun %46,7 oranıyla baskın çıkması, derginin yurttaşların demokratik süreçlere katılımını artırmaya yönelik bilinçli bir editoryal tercih geliştirdiğine işaret etmektedir. Demokratik haklar, yurttaşlık eğitimi ve resmî kurumlara erişim bilgisi, yerel halkın iletişimsel yeterlilik kapasitesini beslemekte; böylece Dahlgren'in (2009) bilgi boyutunun en somut pratik karşılığını oluşturmaktadır. Mikro-yerel verinin (%37,9) sivil eğitimden sonra gelmesi ise derginin ulusal medyanın görmezden geldiği yerel dinamikleri gündemin merkezine taşıdığını ve haber boşluklarını dolduran bir işlev üstlendiğini doğrulamaktadır.

Topluluk oluşturu rolünde ortak aidiyet inşasının (%40,6) belirleyici kategori olarak öne çıkması, Dahlgren'in (2009) kimlik boyutunun derginin editoryal öncelikleriyle güçlü bir uyum içinde olduğunu ortaya koymaktadır. "Mamuşalı olma" ve "Kosova Türkü olma" vurgularının içeriklere sistematik biçimde işlenmesi, kolektif kimliğin yeniden üretiminde medyanın üstlendiği stratejik rolü somutlaştırmaktadır. Kültürel bellek ve folklorun (%32,0) bu kimliği tarihsel süreklilik içinde beslediği, sembolik temsilin (%18,3) ise görsel ve simgesel düzeyde pekiştirdiği görülmektedir. Diaspora bağlantısının (%9,1) görece düşük kalması, derginin diaspora ile köprü kurmaktan ziyade yerel kimliği içeriden güçlendirmeyi önceliklendirdiğine işaret etmekte; ancak hibrit yayıncılık modelinin bu sınırı kısmen telafi ettiği değerlendirilmektedir.

Sivil arabulucu rolünde kolektif eylem teşvikinin (%37,2) ve sosyal güven inşasının (%28,4) birlikte %65,6'lık bir ağırlık oluşturması, derginin demokratik kültürü kamusal tartışmadan ziyade dayanışma pratikleri ve güven ilişkileri üzerinden inşa ettiğini göstermektedir. Bu bulgu, belediye destekli bir yayın olarak Mamuşa Dergisi'nin yapısal konumuyla tutarlıdır: dergi, doğrudan gözetleme veya eleştirel hesap sorma işlevi üstlenmek yerine yerel yönetim ile topluluk arasında diyalog ve iş birliği ortamını besleyen özen etiği çerçevesinde konumlanmaktadır (Fenton, 2000). Tartışma platformu işlevinin (%12,6) görece sınırlı kalması, derginin çoğulcu kamusal tartışmadan ziyade topluluk içi dayanışmayı ön plana çıkardığını ortaya koymakta ve bu durum hem derginin editoryal kimliğinin hem de yapısal bağımlılığının bir yansıması olarak değerlendirilmelidir.

Genel bulgular Dahlgren'in (2009) sivil kültür modelinin öngörülerıyla büyük ölçüde örtüşmektedir. Bununla birlikte çalışma, modelin azınlık medyası bağlamında uygulanmasına ilişkin özgün bir katkı sunmaktadır: Mamuşa Dergisi, sivil katılımı siyasal mobilizasyon yerine kültürel direniş ve kimlik koruma ekseninde inşa etmekte; bu sayede küreselleşmenin homojenleştirici baskılarına karşı mikro-yerel bir varoluş alanı yaratmaktadır. Bu bulgu, hiper-yerel azınlık medyasının demokratik işlevinin yalnızca bilgi aktarımı ve hesap verebilirlik mekanizmalarıyla ölçülemeyeceğini; kimlik, güven ve dayanışma boyutlarını da kapsayan çok katmanlı bir perspektifle değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Çalışmanın kısıtları bağlamında, analizin yalnızca basılı ve dijital içerikle sınırlı kaldığı; okuyucu algısı ve sivil katılım davranışlarına ilişkin saha verisi içermediği belirtilmelidir. Gelecek araştırmalar için Mamuşa Dergisi okuyucularıyla derinlemesine görüşmeler yürütülmesi, içerik analizi bulgularının sivil katılım pratikleriyle ilişkilendirilmesi ve benzer azınlık yayınlarıyla karşılaştırmalı analizler yapılması önerilmektedir. Bu tür çalışmalar, hiper-yerel azınlık medyasının demokratik kültür üzerindeki etkisini daha kapsamlı biçimde ortaya koyacak ve Dahlgren'in sivil kültür modelinin farklı bağlamlardaki uygulanabilirliğine ilişkin literatüre katkı sağlayacaktır.

Teşekkür

Yazar, Kosova Cumhuriyeti Prizren bölgesi Mamuşa Belediyesi'ne sağladığı desteklerden dolayı şükranlarını sunar. Araştırma talebini onaylayarak çalışmanın önünü açan Belediye Başkanı Abdulhadi Krasniç'e özel teşekkürlerini iletir. Gerekli kaynakların ve dergilerin temininde yazarlarla sergilediği iş birliği, anlayış ve çalışmanın inceliklerini aktarmadaki katkılarıyla süreci kolaylaştıran Reşit Hanadan'a içtenlikle teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Dahlgren, P. (2005). The Internet, Public Spheres, and Political Communication: Dispersion and Deliberation. *Political Communication* 22(2).
- Dahlgren, P. (2009). *Media and Civic Engagement: Monitoring the Democratic Learning Curve*. Cambridge University Press.
- Deuze, M. (2006). Ethnic media, community media, and participatory culture. *Journalism*, 7(3), Tonkiss, F., Passey, A., Fenton, N., Hems, L.C. (Eds.), *Trust and Civil Society*. Palgrave Macmillan, London. DOI: https://doi.org/10.1057/9780333981795_9
- European Commission. (2007). *Study on the current trends and approaches to media literacy in Europe*. https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/literacy-trends-report_en.pdf
- Ferrer, A. F., & Retis, J. (2019). Ethnic minority media: Between hegemony and resistance. *Journal of Alternative & Community Media*, 4(3), 1–13. https://doi.org/10.1386/joacm_00054_1
- Firmstone, J., & Coleman, S. (2014). The changing role of the local news media in enabling citizens to engage in local democracies. *Journalism Practice*, 8(5), 596–606. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.929093>
- Gibas-Krzak, D. (2020). The geopolitical importance of the Balkans: A general overview. *The Journal of Slavic Military Studies*, 33(3), 460–479. <https://doi.org/10.1080/13518046.2020.1824102>
- Harte, D., Turner, J., & Williams, A. (2016). Reciprocity and the hyperlocal journalist. *Journalism Practice*, 10(2), 222–238. <https://doi.org/10.1080/17512786.2016.1219963>
- Howley K. (2013). Community Media Studies: An Overview. *Sociology Compass*, 7(10), 818–828. <https://doi.org/10.1111/soc4.12075>
- Hujanen, J., Dovbysh, O., Jangdal, L., & Lehtisaari, K. (2021). Towards (Hyper)Local Public Sphere: Comparison of Civic Engagement across the Global North. *Media and Communication*, 9(3), 74–84. <https://doi.org/10.17645/mac.v9i3.3929>
- Husband, C. (2005). Minority Ethnic Media as Communities of Practice: Professionalism and Identity Politics in Interaction. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31(3), 461–479. <https://doi.org/10.1080/13691830500058802>
- Jangdal, L. (2020). Hyperlocals matter: Prioritising politics when others don't. *Journalism Practice*, 15(4), 438–455. <https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1739551>
- Kartal, N. (2023). Hiper Yerel Gazeteciliğin Türkiye’de Sürdürülebilirliği: Sektör Temsilcileri Üzerine Bir Çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 14(39), 1061–1076. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1208502>
- Lind, R. A. (2008). Minority Journalism. *The International Encyclopedia of Communication*. <https://doi.org/10.1002/9781405186407.wbiecm086>
- McNair, B. (2009). *Journalism and democracy: An evaluation of the political public sphere*. Routledge.
- Özgişi, T. (2014). Osmanlı Devleti’nin Balkanlarda Birlikte Yaşama Kültürünü Geliştirmek İçin Uygul. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(Number: 26), 345. <https://doi.org/10.9761/jasss2349>
- Prasetyo Jati, R. (2022). Advancing Local Culture through Hyperlocal Media. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 9(2), 362. <https://doi.org/10.18415/ijmmu.v9i2.3522>
- Smart, P., & Conrad, L. (2017). Diversity, inclusivity, and accessibility (DIA) *Learned Publishing*, 30(3), 183–184. <https://doi.org/10.1002/leap.1106>
- Waltz, R. B. (2010). A Review of: “Peter Dahlgren. Media and Political Engagement: Citizens, Communication, and Democracy.” *Mass Communication and Society* (Vol. 13, Issue 4, pp. 482–484). <https://doi.org/10.1080/15205436.2010.486518>
- Watson, B. R., & Cavanah, S. (2015). Community Information Needs: A Theory and Methodological

Framework. *Mass Communication and Society*, 18(5), 651–673.
<https://doi.org/10.1080/15205436.2015.1059948>

White, J. B. (1997). Turks in New Germany. *American Anthropologist*, 99(4), 754–769.
<https://doi.org/10.1525/aa.1997.99.4.754>

Wolfe A. (2013). *Network Perspective on Structures Related to Communities* (pp. 1384–1407). Igi Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-3886-0.ch069>